

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1860/2023
19.12.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца "Лучић Пригревица" АД Нови Сад, чији је пуномоћник Милош Илић, адвокат из ..., против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Љубица Жикић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4505/22 од 04.11.2022. године, у седници одржаној 19.12.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца, изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4505/22 од 04.11.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1752/18 од 16.06.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да суд обавезе туженог да тужиоцу на име накнаде штете исплати износ од 8.653.446,86 динара, са законском затезном каматом од 11.09.2015. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове поступка у износу од 422.400,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 4505/2022 од 04.11.2022. године, одбијена је жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, на основу члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 11/23) због погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у оквиру овлашћења из члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није почињена битна повреда одредаба парничног поступка из чл. 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је привредно друштво чија је претежна делатност гајење жита (осим пиринча), легуминуза и уљарица, са акцентом на производњу бораније и грашка. Тужени је по занимању дипломирани инжењер пољопривреде, смер ..., са десетогодишњим радним искуством у пољопривредној производњи. Засновао је радни однос код тужиоца на основу менаџерског уговора о раду од 01.09.2014. године на рок од минимално пет година, ради обављања послова и радних задатака заменика директора у својству менаџера (са описом послова тог радног места и установљеном одговорношћу туженог за обављање послова тог радног места). Опис послова заменика директора дат је и у Правилнику о организацији и систематизацији радних места код тужиоца од 16.03.2015. године (чији је садржај детаљно наведен у првостепеној пресуди). По ступању на рад, тужени је самостално изабрао сараднике на пословима организовања биљне производње: шефа биљне производње (који је надређен агрономима) и три инжењера пољопривреде као агрономе (задужене за повртарску производњу; ратарску производњу; за заштиту биља). Ови агрономи су на терену имали запослене пословође као техничаре, који су били задужени за конкретне ситуације, а у њиховом рангу су били и управници прве и друге управе (задужени за послове руковаоца системом за наводњавање, са обавезом да свакодневно укључе систем за наводњавање и да пешке оду до крајњег прскача). Тужилац је излазио на терен, али је стање на терену пратио пре свега путем извештаја од запослених.

У току 2015.године, тужилац је у интензивној производњи гајио зелену боранију на 1350 ха пољопривредног земљишта под системом за наводњавање. Било је три система за наводњавање којима се покривала површина од око 270 ха, који су радили константно јер је била сушна година. Почетком августа 2015. године, шеф биљне производње ББ обавестио је туженог да је на табли Т 23 мањи пораст бораније на рубовима парцеле, те је тужени од њега тражио изјашњење шта је томе узрок, а прикупио је изјаве од појединих запослених у производњи. Агроном ВВ је вршио праћење заливног система на парцелама (на којима је био усев бораније), који пре тога туженог није обавестио о томе да постоји наведени проблем. Управник прве управе ГГ је у својој изјави од 11.08.2015. године, између осталог, навео да је обиласком система и опреме друге пољопривредне управе дана 08.08.2015. године утврдио да је воде било више него довољно. Управник друге управе ДД је известио туженог у писменим изјавама од 04.08.2015. и 11.08.2015. године да је систем за наводњавање радио константно од априла, без квара и застоја, а да је боранија (која је била посејана „на репишту и без припреме“) никла захваљујући систему за наводњавање, те да су највећи проблем биле алге. Дана 16.08.2015. године, тужени је путем електронске поште известио законског заступника тужиоца ЂЂ да пумпе на другој управи и даље не раде како треба и да не постижу довољан притисак. Законски заступник тужиоца је одговорио туженом да је разговарао са лицем које је конструисало и пустило у рад заливни систем, према чијем мишљењу проблем није у пумпама већ у прљавштини песка, због чега хитно треба багером очистити црпилиште (на каналу ДТД), и да је по њему суштина у редовном одржавању и контроли црпилишта по дужини.

Када је дошло до скидања усева бораније, тужени је обавестио законског заступника тужиоца да је дошло до подбачаја рода зелене бораније, највише са парцеле

T23. Према налазу и мишљењу вештака за област пољопривреде Јовице Келића од 11.09.2015. године (којег је тужилац ангажовао ради утврђења узрока знатног смањења – подбачаја приноса бораније рода 2015. године у табли Т-23) теже је објективно утврдити узрок знатног подбачаја приноса због тога што је вештачење извршено на самом крају бербе усева бораније, али да се на основу кључних елемената савремене производње може рећи да је до тога довело више околности. Наиме, стање на терену показује да је агротехника испоштована, али да склоп биља, број махуна по хибридным или сортним карактеристикама присутан, са знатно краћим махунама, указује на претпоставку да на том делу није било довољно аплицирано воде у датом тренутку, те је потенцијални узрок: техничка неисправност система за наводњавање због последица недостатка довољне количине воде за планирану заливну норму и људски фактор – пропуст непосредног руководиоца на систему, евентуално задужено стручно лице које није приметило заостатак у развоју усева на угроженој парцели и непримењивање хијерархијске комуникације предвиђене систематизацијом радних места, што би значило неблагоприятно информисаност руководства.

Одлуком законског заступника тужилачког правног лица од 25.11.2015. године покренут је поступак утврђивања одговорности туженог, из разлога "што је проузроковао материјалну штету послодавцу која се огледа у знатном смањењу приноса бораније на табли Т-23, које је утврђено на основу налаза и мишљења судског вештака Јовице Келића", којом одлуком је именована трочлана комисија у саставу: ЕЕ, дипл. правник, Јовица Келић, судски вештак и ЖЖ, извршни директор, са задатком да на основу саслушања запосленог и изјаве других сведока утврди да ли има основа за утврђивање одговорности запосленог за причињену штету у складу са општим актом послодавца. Међутим, тужилац није спровео поступак за утврђивање одговорности туженог за материјалну штету по основу смањеног приноса бораније, нити је против других запослених покренуо наведени поступак. Није доставио туженом налаз и мишљење ангажованог вештака пољопривредне струке Јовице Келића од 11.09.2015. године, нити је затражио изјашњење од тужиоца о насталој штети.

Решењем тужиоца од 12.02.2016. године, туженом је отказан менаџерски уговор о раду од 01.09.2014. године на пословима заменика директора због повреде радне обавезе учињене у периоду од 03.07.2015. године до 03.08.2015. године и због повреде радне дисциплине учињене у периоду од 18.12.2015. године до 24.12.2015. године, те му је радни однос престао са даном 12.02.2016. године, са образложењем да је као запослени одговоран за штету коју је послодавац претрпео у виду смањења, односно подбацивања приноса бораније на спорним парцелама, да је послодавац на основу засада бораније у 2015. години очекивао принос од 10.000 кг/ха, а да је принос био 6.777 кг/ха, за шта је директно тужени одговоран, јер је пропустио да на спорним парцелама примени пуну технологију заливања усева зелене бораније у периоду вегетације, односно када је требало да интервенише са заливањем воде, нити је то као одговорно лице учинио у накнадном року када се могао уочити проблем недостатка воде на усевима бораније, а самим тим и за наступање материјалне штете по послодавца, о чему је као доказ навео налаз и мишљење вештака пољопривредне струке Јовице Келића од 11.09.2015. године. Оценом налаза и мишљења вештака из области пољопривреде Валентине Шекуларац од 29.04.2022. године, са изјашњењем од 06.06.2022. године, обављеног у судском поступку на основу расположивих књиговодствених података тужиоца, утврђено је да је принос на табли Т-23 требало да износи 3.112.958,00 кг (15,77 динара/кг), те да материјална штета у виду изгубљене

добити због подбацивања приноса бораније на спорним парцелама износи 8.653.446,86 динара (који износ тужилац потражује тужбеним захтевом у овом поступку, са законском затезном каматом од 11.09.2015. године до исплате).

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања и одредаба члана 163. ставови 1., 5. и 6. и Закона о раду и чланова 154. и 155. Закона о облигационим односима, нижестепени судови су одбили тужбени захтев. Оценили су као неоснован истакнути приговор застарелости потраживања с позивом на члан 196. Закона о раду јер је тужилац покренуо интерни поступак за утврђивање одговорности туженог поводом предметне штете 25.11.2015. године, док је тужба у овој ствари поднета 11.09.2018. године. Према ставу нижестепених судова, тужилац као послодавац, на коме је био терет доказивања, није доказао узрок настале штете (смањени принос бораније у 2015. години), нити да је тужени као запослени одговоран за тако насталу штету било по основу објективне одговорности (као лице одговорно за организовање производње), било по основу кривице (да је намерно или крајњом непажњом начинио пропусте у примени агротехничких мера у технологији и производњи зелене бораније). Наиме, из изведених доказа, недвосмислено произлази да је тужилац покренуо интерни поступак утврђивања предметне материјалне штете против туженог, али га није спровео до краја – изостало је доношење одлуке о утврђивању одговорности туженог, у ком поступку тужилац није доставио туженом налаз и мишљење ангажованог вештака пољопривредне струке Јовице Келића, а који је накнадно користио у поступку отказивања уговора о раду туженом. Тужилац је, тек у овом судском поступку предложио извођење доказа на околност постојања и висине штете. Налаз и мишљење именованог вештака првостепени суд у овом поступку није прихватио, с обзиром на то да је закључак вештака заснован на претпоставкама.

По оцени Врховног суда, супротно наводима ревизије, нижестепене одлуке су засноване су на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 163. став 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05 ... 75/14), прописано је да је запослени одговоран за штету коју на раду или у вези са радом, намерно или крајњом непажњом, проузрокује послодавцу, у складу са законом. Постојање штете, висину, узрочно-последичну везу и околности под којима је настала штета, доказује послодавац, у складу са општим актом, односно уговором о раду. Ако се накнада штете не оствари у складу са одредбама става 5. овог члана, о накнади штете одлучује надлежни суд (став 6.).

Према члану 154. Закона о облигационим односима (ЗОО), ко другом проузрокује штету дужан је да накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице. Према члану 155. истог закона, штета је умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и наношење другом физичку или психичку бол или страх (нематеријална штета).

Правилником о раду тужиоца од 25.08.2015. године, прописано је да је запослени одговоран за штету коју је на раду или у вези са радом, намерно или крајњом непажњом, проузроковао послодавцу, у складу са законом, те да постојање штете, њену висину, околности под којима је настала, ко је штету проузроковао и како се накнађује - утврђује трочлана комисија коју именује директор (члан 67. ставови 1. и 5.); висина штете утврђује се на основу ценовника или књиговодствене евиденције

ствари (члан 68. став 1.), ако висина штете не може да се утврди у тачном износу, односно на основу ценовника или књиговодствене евиденције или би утврђивање њеног износа проузроковало несразмерне трошкове, висина накнаде штете утврђује се у паушалном износу (став 2. овог члана), кад утврди све чињенице и околности од утицаја на одговорност запосленог, Комисија доноси решење којим се запослени обавезује да накнади штету и у ком износу је ослобођен од одговорности (став 3. овог члана); ако запослени не пристане да накнади штету или у року од три месеца од дана давања изјаве да пристаје да штету надокнади, не надокнади штету, о штети одлучује надлежни суд (члан 69. став 6.).

Правилно су нижестепени судови закључили да је претходни услов за покретање поступка за накнаду штете пред надлежним судом у смислу цитиране одредбе члана 163. став 6. Закона о раду спровођење поступка на нивоу послодаваца у ком се утврђује постојање штете, њена висина, околности под којима је настала, ко је штету проузроковао и како се накнађује што, по окончању тог поступка, подразумева и доношење одлуке послодаваца о накнади причињене штете (која је коначна у првом степену и делује чим буде достављена запосленом) и немогућност да се штета наплати наведеним путем. Начин утврђивања штете утврђује се општим актом послодаваца или уговором о раду, а одлука коју доноси послодавац треба да буде у форми решења које се доставља штетнику, те уколико штетник штету не надокнади послодавац може поднети тужбу надлежном суду. С друге стране, тако донета одлука послодаваца не може бити предмет судске заштите јер запослени нема правни интерес да ту одлуку побија, будући да се она чак и када постане правноснажна не може извршити без његовог пристајка. Дакле, одлука послодаваца о накнади причињене штете је процесна претпоставка за вођење судског поступка за накнаду штете од стране запосленог послодавцу, у коме суд решава настали спор пуном јурисдикцијом у смислу члана 165. став 5. Закона о раду (одлучује само о праву на накнаду штете, а не о законитости одлуке коју је о томе донео послодавац).

У конкретном случају, овај услов није испуњен. Наиме, према утврђеном чињеничном стању тужилац као послодавац јесте донео одлуку о покретању поступка утврђивања предметне штете против туженог као запосленог у смислу члана 67. ставови 1. и 2. Правилника о раду од 25.08.2015. године, али га није спровео до краја. Није затражио од туженог изјашњење о битним чињеницама од значаја за утврђивање његове одговорности, нити му је доставио налаз и мишљење ангажованог вештака пољопривредне струке Јовице Келића од 11.09.2015. године (који налаз је накнадно користио у поступку отказивања уговора о раду туженом). Поступак није окончан доношењем одлуке о утврђивању одговорности туженог (члан 68. став 3. Правилника о раду). С друге стране, ни током судског поступка тужилац није у смислу члана 231. ЗПП доказао узрок настале штете, нити да је тужени као запослени одговоран за настану штету, при чему налаз и мишљење именованог вештака (на који се позвао у судском поступку) првостепени суд у овом поступку није прихватио с обзиром на то да је закључак вештака заснован на претпоставкама, док се у поступку који послодавац спроводи против запосленог за утврђење штете кривица запосленог не претпоставља, већ се доказује, а што тужилац у оквиру поступка који је покренуо против туженог није доказао. Напротив, тужилац је тек у овом судском поступку предложио извођење доказа на околност постојања и висине штете.

Осталим наводима ревизије понављају се они наводи који су били истицани у жалби, а који су били предмет правилне оцене од стране другостепеног суда (који се, између осталог, односе на разлоге због којих није могао да спроведе поступак утврђивања одговорности туженог за накнаду штете). Супротно наводима ревизије, отказивање запосленом уговора о раду није од утицаја на вођење поступка за утврђивање његове одговорности за насталу штету.

На основу изложеног, Врховни суд је применом члана 414.став 1. ЗПП, одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић,с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**